

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

Предмет: Извештај Комисије за избор једног наставника у звање доцента за ужу научну област Русистика, предмет Руска књижевност

На основу Одлуке Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду бр. 1060/1 од 27. 3. 2013. године, а у складу са планом 65 Закона о високом образовању Републике Србије и чланом 116 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, изабрани смо у Комисију за припрему извештаја о кандидатима који су се јавили на конкурс за избор доцента за ужу научну област Русистика, предмет Руска књижевност (објављен у листу „Послови“ бр. 512 од 10. 4. 2013. године), те Већу подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

На конкурс за радно место доцента за наставно-научну област Русистика, предмет Руска књижевност, пријавио се један кандидат, **др Снежана Јелесијевић**, досадашњи виши лектор на истом предмету. Увидом у конкурсни материјал можемо изнети следеће о овом кандидату.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Др Снежана Јелесијевић рођена је 6. фебруара 1973. године у Банатском Брестовцу, где је завршила основну школу. У Панчеву је завршила Гимназију „Урош Предић“. На Одсеку Руски језик и књижевност Катедре за славистику Филолошког факултета у Београду дипломирала је 1996. године. Почетком 1998. године изабрана је за асистента-приправника за предмет Руска књижевност на Катедри за славистику у Београду. Магистарски рад на тему *Служба успењу преподобног Сергија Радоњешког. Историја настанка, књижевноуметничке вредности и трајање дела* одбранила је у мају 2005. године на Филолошком факултету у Београду и исте године била је

унапређена у звање асистента за Руску књижевност. Године 2012. изабрана је у вишег лектора. Докторску дисертацију под називом *Изворна књижевна дела Кијевске Русије у српскословенској рукописној традицији* одбранила је 19. фебруара 2013. године.

У три наврата боравила је у Русији ради проучавања и сакупљања рукописне грађе у библиотекама Москве и Санкт Петербурга: 2001. године месец и по дана, 2002. и 2007. године по месец дана. У фебруару 2007. године боравила је двадесет дана на Универзитету у Иванову као предавач српског језика, што је искористила за проучавање неколико рукописа из збирке Ивановског обласног музеја.

Др Снежана Јелесијевић преводи са руског језика студије, чланке и целине обима књиге. Области ових превода захватају углавном писце ранијих епоха, али се креће и кроз преводе савремених аутора окренутих углавном богословским темама:

1. Свети Теофан Затворник, *Срце чисто саздај у мени. Шта је покајање и како га стећи*. Са руског превели С. Јелесијевић, А. Логинов. Београд 2000.

2. Никодим Светогорац, *Тумачење Канона на Воздвижење часног и животворног крста Господњег*, Истина. Богословски часопис православне Епархије далматинске, 3–4, 2000, стр. 94–109.

3. Никодим Светогорац, *Тумачење Канона на Воздвижење часног и животворног крста Господњег*, Истина. Богословски часопис православне Епархије далматинске, 5–6, 2001, стр. 140–149.

4. Архимандрит Софроније (Сахаров), *Писма блиским људима (о смислу хришћанског страдања)*, Светило, 2001.

5. „Приступи човек, и срце дубоко”. *Предавање српског епископа Атанасија Јевтића одржано у Сретенској вишој православној школи 1. новембра 2001. године*, Истина. Богословски часопис православне Епархије далматинске, 7-8, 2002, стр. 133–142.

6. Свети Јован Кронштатски, *Мој живот у Христу*. Књига друга, Београд 2002.

7. Архимандрит Софроније, *Путеви богословске аскезе*, Истина. Богословски часопис православне Епархије далматинске, 9–11, 2004, стр. 27–36.

8. Архимандрит Софроније, *Подвиг богопознања. Писма са Свете Горе (Давиду Балфуру). Предговор*, Истина. Богословски часопис православне Епархије далматинске, 12–15, 2005, стр. 243–262.

9. Архимандрит Софроније, *Молитве*, Истина. Богословски часопис православне Епархије далматинске, 12-15, 2005, стр. 265–269.

10. Протопрезвитер Николај Афанасјев, *Црквени сабори и њихово порекло*, Истина. Богословски часопис православне Епархије далматинске, 16–18, 2006, стр. 102–134.

11. *Мураторијев канон*, Истина. Богословски часопис православне Епархије далматинске, 16–18, 2006, стр. 170–172.

12. Архимандрит Софроније, *Из аскетских бележака*, Истина. Богословски часопис православне Епархије далматинске, 16–18, 2006, стр. 157–160.

13. Протопрезвитер Николај Афанасјев, *Црквени сабори и њихово порекло*, Истина. Богословски часопис православне Епархије далматинске, 19–21, 2007, стр. 154–176.

14. Б. А. Успенски, *Право и религија у Московској Русији*, Зборник Матице српске за књижевност и језик, књига педесет шеста (2008), свеска 3, стр. 501–548.

15. М. Митровић, *Схватање литургијске обнове*, Православље, бр. 985, 2008.

16. М. М. Бернацки, *Спорови о времену претварања Светих Дарова и друга питања богословско-литургијског карактера у руском богословљу XVII века*, [у:] Епископ Атанасије, *Божанствена Литургија*, 4. Христос – Нова Пасха. Свештенослужење, причешће, заједница Богочовечанског Тела Христовог, Београд, Требиње 2009, стр. 345–357.

17. Архиепископ Василиј Кривошеин, Неке богослужбене особености код Грка и Руса и њихов значај, [у:] Епископ Атанасије, *Божанствена Литургија*, 4. Христос – Нова Пасха. Свеищенослужење, причешће, заједница Богочовечанског Тела Христовог, Београд, Требиње 2009, стр. 358–372.

2. БИБЛИОГРАФИЈА ДР СНЕЖАНЕ ЈЕЛЕСИЈЕВИЋ

Др Снежана Јелесијевић учествовала је на четири међународне конференције и објавила радове прочитане на њима:

1. на Међународној научној конференцији младих научника у организацији Белоруског државног педагошког универзитета „Максим Танк“: *Актуальные проблемы исследования языка и речи* (Минск, 1998);

2. на Трећој међународној конференцији *Троице-Сергиева лавра в истории, культуре и духовной жизни России* (Сергиев Посад, 2002) коју су организовали Државни историјско-уметнички музеј Сергијевог Посада и Московска Духовна академија;

3. на Четвртој међународној конференцији *Комплексный подход в изучении Древней Руси* (Москва, 2007), у организацији часописа Древняя Русь. Вопросы медиевистики, Третјаковске галерије и Института за славистику РАН;

4. на Осамнаестој међународној Кирило-Методијевској конференцији (XVIII Международные Кирилло-Методиевские Чтения) *Книга в формировании духовной культуры и государственности белорусского народа* (Минск, 2012), у организацији Теолошког факултета Белоруског државног универзитета.

Чланци:

1. *Некоторые совпадения, сходства и различия в поэтическом языке былин и сербских юнацких эпических песен*, Актуальные проблемы исследования языка и речи: материалы международной научной конференции молодых ученых 3–5 ноября 1998 г. Ч. 2, Минск 1998, стр. 67–71.

(УДК 41 ББК 81 А437, ISBN 985-435-092-4 рад са научног скупа објављен у целини)

2. *„Служба преподобному Сергию” священноинока Пахомия Сербского и ей предшествующие гимнографические формы*, Троице-Сергиева Лавра в истории, культуре и духовной жизни России. Материалы III Международной научной конференции 25-27 сентября 2002 г., Сергиев Посад 2004, стр. 121–132.

(ISBN 5-93585-048-6 рад са научног скупа објављен у целини)

3. *Један руски препис Службе светом Арсенију, архиепископу српском*, Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, Књига седамдесета, свеска 1–4, 2004, Београд 2005, стр. 119–138.

(УДК 82+80+93+39(05) рад у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком)

4. *Писма А. А. Шахматова Љубомиру Стојановићу*, Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор књ. LXXI, св. 1-4, 2005, Београд 2006, стр. 117–131.

(УДК 811.16(091)(044) рад у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком)

5. *К исследованию общих служб в славянской кириллической письменности*, Древняя Русь. Вопросы медиевистики. 4 (34), декабрь 2008, стр. 5–17.

(ISSN 2071-9574 рад са научног скупа објављен у целини)

6. *„Слово Јована Златоустог о покајању“ у рукопису манастира Савине*, Славистика, XIII, Београд 2009, стр. 444-463.

(УДК 811.16+821.16 ISSN 1450-5061 рад у водећем часопису националног значаја)

7. *Повеља руског патријарха Никона у Архиву Српске академије наука и уметности*, Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор, LXXVII, Београд 2011, стр. 53-73.

(УДК 271.2821.161.1.09 рад у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком)

8. *У Народној библиотеци Србије целовит препис састава делимично сачуваног у Изборнику из 1076*, Археографски прилози, 33, Београд 2011, стр. 61–78.

(УДК 091=162.41"13" рад у водећем часопису националног значаја)

9. *Извод из „Слова брату столпнику“ у хиландарском зборнику из XVIII века*, Филолошки преглед, XXXIX, 2012, 1, Београд, стр. 177–187.

(УДК 091=16"17" рад у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком)

10. *Свети Сергије у руској црквеној поезији до јеромонаха Пахомија Србина*, Зборник Матице српске за књижевност и језик, 60/I, Нови Сад 2012, стр. 33-45.

(UDC 271.2-535.7 рад у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком)

11. *Произведения Франциска Скорины и святого Кирилла Туровского в сербской рукописи монастыря Никольца*, [у:] XVIII Международные Кирилло-Мефодиевские Чтения. Книга в формировании духовной культуры и государственности белорусского народа. Доклады научно-практической конференции 16–17 мая 2012 г., Минск 2012, стр. 85-92.

(рад са научног скупа објављен у целини)

Приказ:

О. Н. Трубачов, *В поисках единства*. изд. „Наука”, Москва 1992, стр. 185, Зборник Матице српске за славистику, 43, Нови Сад 1993, стр. 214–215

(YU ISSN 0352-5007)

Научни рад Др Снежане Јелесијевић заснива се углавном на проучавању руског средњовековног књижевног наслеђа. Главне одлике њених радова тичу се непосредног изучавања рукописа битних за обраду дате теме. Најобухватније досадашње бављење старим руским писцима испољило се у њеној двотомној докторској дисертацији са темом *Изворна књижевна дела Кијевске Русије у српскословенској рукописној*

традицији, која својим резултатима и целовитошћу приступа представља изузетан научни допринос сагледавању најстарије епохе руске књижевности сачуване у српским преписима.

У раду *Некоторые совпадения, сходства и различия в поэтическом языке былин и сербских юнацких эпических песен* С. Јелесијевић разматрају се одлике руских и српских епских народних песама. Указујући на мотивску сродност једних и других песама, истакнуте су посебности њихове поетике.

Од посебног значаја како за руску тако и за српску средњовековну књижевност јесте писац Пахомиј Србин. Једном од његових песничких дела С. Јелесијевић посветила је рад *„Служба преподобному Сергию” священноинока Пахомия Сербя и ей предшествующие гимнографические формы*. Ослањајући се на српску химнографску традицију, Пахомије је у ово дело уносио извесне делове из служби Теодосија Хиландарца. С. Јелесијевић је то показала у напоредном текстолошком указивању које својом очигледношћу говори о путевима настајања *Службе преподобном Сергију* и снажном утицају на писца однегованог на српској књижевној традицији стеченој још за време монаховања на Светој Гори.

Богатој и разноликој српској химнографској рукописној традицији везаној за светог архиепископа Арсенија придружен је још један, и то руски препис његове *Службе*. У раду С. Јелесијевић *Један руски препис Службе светом Арсенију, архиепископу српском* тај препис нашао је одређено место у групи других српских преписа. Досадашња разграната пручавања ове *Службе* сада су споменутим радом постала још потпунија чиме је успостављена богатија слика врло сложене проблематике ка досезању пищевог аутентичног израза на основу бројних преписа.

Прилог С. Јелесијевић *Писма А. А. Шахматова Љубомиру Стојановићу* препун је података о ова два врсна филолога који су сарађивали на важним питањима ондашње славистике. Ишчитавањем ових писама и њиховим аналитичким разоткривањем допрло се на оживљен начин до последњих деценија XIX века, када је словенска филологија доживела свој пуни процват, а ова два научника били њени активни учесници.

У раду *К исследованию общих служб в славянской кириллической письменности* разматрају се утицаји и прожимања код заједничких служби, са посебним освртом на српско и руско рукописно стање.

Једном ретком препису *Слова о покајању*, који се приписује Јовану Златоустом, посвећен је рад *„Слово Јована Златоустог о покајању” у рукопису манастира Савине*. У том спису, како је показала С. Јелесијевић крије се легенда о Павлу Кесаријском, која је анализом сагледана према другим и нешто другачијим варијантама приповетке.

Захваљујући преданом раду у Архиву Српске академије наука и уметности, С. Јелесијевић је открила повељу руског патријарха Никона цару Алексију Михајловичу. Том открићу посвећен је њен рад *Повеља руског патријарха Никона у Архиву Српске академије наука и уметности*. Повеља доноси драгоцене податке о одласку милешевских монаха у Русију како би од цара измолили помоћ за покривање цркве оловом. У истој повељи налази се и низ других околности које су пратиле њихов далеки пут.

Такође је откривалачки и рад посвећен једином целовитом препису састава светог Јефрема Сирина, који је С. Јелесијевић пронашла овог пута у препису Народне библиотеке Србије. О њему на исцрпан начин излаже у прилогу *У Народној библиотеци Србије целовит препис састава делимично сачуваног у Изборнику из 1076*.

Још један драгоцен српски препис, по свој прилици састав кијевског митрополита Илариона, постао је предмет проучавања С. Јелесијевић: *Извод из „Слова брату столпнику” у хиландарском зборнику из XVIII века*. Он се налази у збирци манастира

Хиландара и представља само део Иларионовог *Слова брату столнику*. Макар и као извод он је важан траг о присуству старе руске књижевности код српских Светогораца који су били окренути и тој врсти словенске лектире.

Поновно навраћање С. Јелесијевић теми светог Сергија у руској црквеној поезији омеђено је проучавањима дела која су постојала до времена Пахомија Србина. Њен рад *Свети Сергије у руској црквеној поезији до јеромонаха Пахомија Србина* трага за краћим облицима црквеног песништва које је претходило настанку целовите *Службе светом Сергију*. Притом се текстолошки јасно успоставља извориште два тропара и канона посвећених светом Сергију.

Бавећи се српско-белоруским књижевним везама током средњег века, С. Јелесијевић је у раду *Произведения Франциска Скорины и святого Кирилла Туровского в сербской рукописи монастыря Никольца* показала неке од размера такозваног другог источнословенског утицаја на јужнословенске токове стваралаштва.

Увидом у објављене радове др Снежане Јелесијевић долази се до уверења да она испуњава све услове за унапређење у звање доцента прописане *Изменама и допунама критеријума за стицање звања наставника на Универзитету у Београду*, које се примењује на конкурсе објављене од 1. јула 2012. године.

Према категоријама објављених радова др Снежана Јелесијевић има следеће резултате:

- **пет** радова у часописима међународног значаја (часописи које је Стручно веће друштвених и хуманистичких наука верификовало одлуком на предлог Филолошког факултета),
- **два** рада у водећим часописима националног значаја
- **четири** рада са научних скупова, објављених у целини.

Објављене радове др Снежане Јелесијевић одликује висока акрибичност, широко и темељно захватање тематике којој приступа, одлично познавање литературе о датим питањима и поузданост и зрелост у доношењу судова и врхунска оспособљеност за најсложенија бављења средњовековним рукописима пре свега руске, али неодвојиво и српске књижевности. Овакве особине красе кандидата јер су проистекле из преданог и марљивог рада уз који је стасавала проучавајући руско-српске књижевне везе засноване пре свега на рукописном стању датих дела.

3. ОЦЕНА ПЕДАГОШКОГ РАДА И АНГАЖОВАЊА У НАСТАВИ

Др Снежана Јелесијевић од 1998. године на Катедри за славистику Филолошког факултета у Београду држала је вежбања из предмета Руска књижевност I, који је до 2008. обухватао руску народну, средњовековну и књижевност XVIII века, а од 2008. године из тог предмета је била искључена руска народна књижевност. Од 2009. држи вежбања из предмета Руска књижевност 1 и Руска књижевност 2, који обухватају руску средњовековну и књижевност XVIII века.

Др Снежане Јелесијевић испуњава редовно и предано своје наставне обавезе настојећи да студентима приближи богате области старије руске књижевности. То се посебно очитује у праћењу студентских активности на семинарима и консултацијама на којима им пружа свесрдну помоћ у савладавању и разумевању комплексне поетике руске књижевности ранијих епоха.

4. ЗАКЉУЧАК

На основу свега изнетог према приложеној документацији, Комисија једногласно закључује да **др Снежане Јелесијевић** испуњава у потпуности све научне, стручне и педагошке услове предвиђене Законом за избор у звање **доцента**. Све особине које је испољила током рада на досадашњем радном месту указују да са изузетним залагањем негује струку којом се бави и коју свесрдно преноси студентима. У научном раду увелико се потврдила као стручњак који има поуздан истраживачки пут усмерен на темељна проучавања дела старе руске књижевности и међусобне везе са српском књижевношћу старијих периода. Стога Комисија има част да предложи Изборном већу да **др Снежану Јелесијевић** изабере у звање и на радно место **доцента за ужу научну област Русистика, предмет Руска књижевност** на Филолошком факултету Универзитета у Београду.

У Београду, 12. VI 2013.

Комисија:

др Томислав Јовановић, редовни професор

др Ирина Антанасијевић, ванредни професор

др Зоран Ранковић, ванредни професор